

Таким чином, здійснено комплексні дослідження з інтродукції та встановлення біолого-морфологічних особливостей, адаптаційних можливостей, перебігу онтоморфогенезу, сезонних ритмів росту та розвитку перспективних генотипів рослин *C. arietinum* у Правобережному Лісостепу України. Проводиться робота з оцінки та відбору високопродуктивних селекційних зразків нуту для створення сортів із підвищеними якісними та кількісними параметрами для їх подальшого використання у виробництві.

Список використаних джерел:

1. Інтродукція нових корисних рослин в Україні : монографія / уклад.: Д. Б. Рахметов, О. М. Вергун, С. М. Ковтун-Водяницька та ін. Київ : Ліра-К, 2020. 338 с.
2. Ladizinsky G., Adler A. The origin of chickpea *Cicer arietinum* L. *Euphytica*. 1976. 25. P. 211–217. URL: <https://doi.org/10.1007/BF00041547>
3. Liang L., Wu J. An empirical method to account for climatic adaptation in plant phenology models. *International Journal of Biometeorology*. 2021. P. 1–14.
4. Rakhmetov D. B., Zaimenko N. V. (Ed.). Resistance of introduced and rare plants under conditions of climate change in Ukraine. Kyiv : Lira-K, 2022.
5. Zaimenko N. V., Rakhmetov D. B. (Ed.). Fundamental and applied aspects of the introduction and preservation of plants in the M.M. Gryshko National Botanical Garden of the NAS of Ukraine. Kyiv : Lira-K, 2022.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Реута А.В., здобувач освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка

Дерябіна І.О., здобувач освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка

Рокотянська В. О., кандидат сільськогосподарських наук Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка

Проблематика еколого-валеологічного виховання здобувачів освіти на різних рівнях є досить актуальною і на сьогоднішній день, незважаючи на спектр наукових досліджень, методик та прийомів розширення свідомості щодо єдності людини і природи. Освітній процес в період війни ставить перед нами значущі завдання: виховати фізично і психологічно

здорове покоління, яке цінує життя і дбайливо ставиться до довкілля, проаналізувати відчуття та поведінку учня (здобувача) і відокремити цінності, яким надає перевагу. У такому вихованні також важливим є формування в колективі педагогів та здобувачів доброзичливої, радісної атмосфери, задоволення від активної фізичної роботи на природі, відчуття невід'ємності людини від навколишнього середовища, примноження і охорони природних осередків.

Враховуючи складність формування еколого-валеологічної компетенції, необхідно брати до уваги особливості психологічної складової не тільки здобувачів, але і самого педагога. Таке виховання інтенсивно формується у здобувачів в процесі трудової діяльності. Наприклад, під час проведення занять з біології, розділу ботаніка, в освітньому закладі обов'язково необхідно організувати науково-дослідний осередок, ділянку ботанічного дослідження, ботанічний міні-садок (куточок), де заняття можна проводити на відкритому просторі. Такий підхід є інтегрованим, так як поєднує екологічні, географічні дослідження складу ґрунту, можливість спостерігати процеси вирощування різних культур у відкритому ґрунті, вплив кліматичних умов, використання різних мінеральних добрив та їх якісного порівняння (в поєднанні з уроками хімії), правильне, дбайливе ставлення до рослин та дослідження можливих методів утилізації рослинних відходів, використання їх як органічного добрива. Такий підхід також розкриє валеологічну складову навчання: це фізична активність учнів під час уроків на природі, можливість дослідити процес вирощування рослин і отримання продуктів, чистого природного складу, які використовуються в їжі без хімічних складових (консервантів), виховувати в учнів глибоку повагу до сільсько-господарських робіт та формування поняття здоров'я, що є невід'ємне з природою, і головне, це формування доброзичливих взаємовідносин між учнями.

Залучати молодь до дослідження природи та її вивчення можливе лише через активну роботу соціальних мереж: частого проведення всеукраїнських флешмобів, наприклад, залучення учнів до створення саду навчального закладу, або алеї, проведення цікавих заходів, типу бінарних занять або введення факультативного курсу «Біоінтелект», створення цікавих пізнавальних відео про рослинний світ місцевості, залучати до спостережень та формування «Червоної книги» регіону, проведення просвітницької роботи у шляхом розробки буклетів та інформаційних листів, банерів, введення навчальних програм та курсів для здобувачів. Головне, для молоді сформувати культуру поведінки у просторі формувати негативне ставлення до її знищення. Така організація роботи повинна проводитись не тільки на рівні закладу освіти, і повинна бути покладена на педагогів, але потребує значної підтримки з боку органів місцевої влади, під егідою державних природоохоронних органів та

міністерства освіти. Природоохоронні питання в освіті та збереження здоров'я, життя повинні бути надпріоритетними.

Список використаних джерел:

1. Акімова О. В. Формування творчого мислення в процесі рішення розумових задач. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : зб. наук. праць Уманського державного 210 педагогічного університету імені Павла Тичини / гол. ред.: Н. С. Побірченко та ін. Умань, 2007. Вип. 19. С. 144–150.
2. Колесник М. О. Екологічне виховання учнів на засадах глибинної екології в процесі вивчення біології : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Тернопіль, 2003. 20 с.
3. Львовчкіна А. М. Моделювання розвитку екологічної культури студентської молоді. URL: <http://mdu.edu.ua/spaw2/uploads/files/Львовчкіна%20А.%20М..pdf>

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ У ШКОЛІ

*Рій А. В., студентка факультету природничих наук та менеджменту
Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка*

Екологічне виховання – систематична педагогічна діяльність, спрямована на розвиток в студентів екологічної культури, це тривалий багатофакторний цілеспрямований процес формування екологічної свідомості й екологічної культури.

Екологічна освіта виступає як складний педагогічний процес. Знання основ екології – найважливіший компонент екологічної культури. Сучасна система шкільної освіти та виховання включає великий обсяг екологічних знань, умінь та навичок, які відповідають вимогам зростання та розвитку екологічної культури. В умовах сучасної екологічної ситуації важливо екологізувати всю систему навчання та виховання підростаючого покоління. Одним із найважливіших принципів екологічної освіти є принцип безперервності – взаємопов'язаний процес навчання, виховання та розвитку людини протягом усього її життя. Тепер життя ставить перед педагогами та вчителями завдання розвивати особистість дитини, школяра як безперервний процес. Проблема особистісного розвитку школяра як єдиного цілісного процесу може бути реалізована тоді, коли вчитель має чітке уявлення про основні лінії розвитку екологічної культури. Екологічна освіта та виховання можливі лише за умови, що зміст навчальної програми сприяє екологічно цілісним орієнтаціям. Зазвичай під